

İbadet Eğitimi

Dr. Öğr. Ü. M. İsmail BAĞDATLI
mismailbagdatli@yahoo.com

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

“Onlara ancak dinde ihlâslı kimseler, Hakk’a yönelmiş hanifler olarak Allah’ın rızası için ve yalnız O’na kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştur. İşte sağlam din budur.”

(Beyyine 98/5)

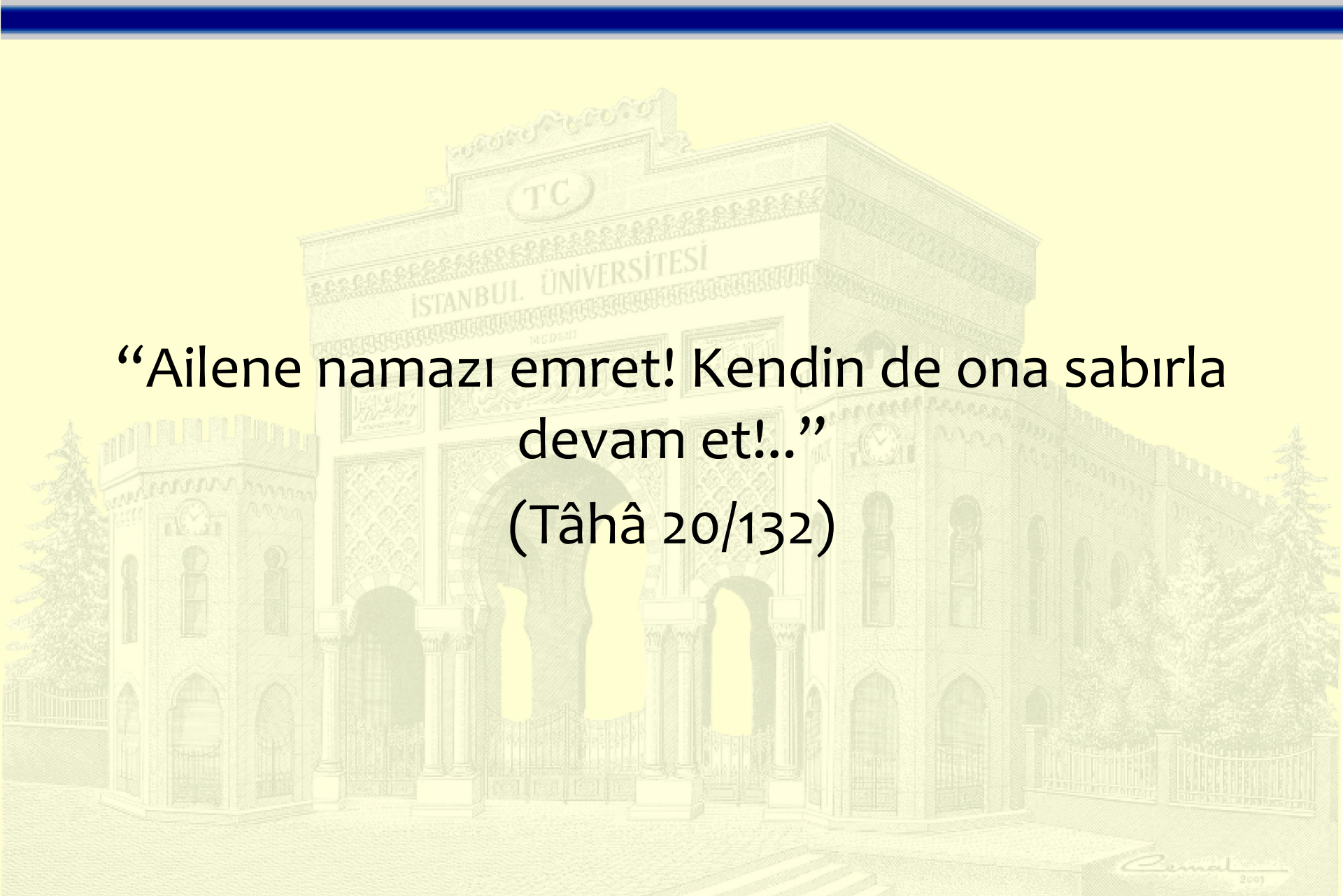
“Ey îmân edenler! Kendinizi ve çoluk
çocuğunuzu yakıtı insanlar ve taşlar olan
cehennem ateşinden koruyunuz!”

(Tahrim 66/6)

“Hepiniz çobansınız ve hepiniz
güttüklerinizden sorumlusunuz... Erkek
ailesinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur.
Kadın kocasının evinin çobanıdır ve sürüsünden
sorumludur”

(Buhârî, Vesâyâ, 9; Müslim, İmâre, 20)

“Ailene namazı emret! Kendin de ona sabırla devam et!..”
(Tâhâ 20/132)

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

“Üç kişiden kalem kaldırılmıştır: Çocuktan erginlik çağına kadar; uyuyandan uyanıncaya kadar; akıl hastasından şifa buluncaya kadar”

(Buhârî, Hudud, 22, Talâk, 11; Ebu Dâvud, Hudud, 17; Tirmizî, Hudud,1; İbn Mâce, Talâk, 15)

Küçük yaşlardan itibaren Resûl-i Ekrem'in hizmetinde bulunma şerefine eren Hz. Enes'e, Allah Resûlü şöyle buyurmuştur:

“–Yavrucuğum! Namazda iken sağa sola bakmaktan sakın. Çünkü sağa sola bakmak namazın faziletini götürür. Sağa sola dönmekten kendini alıkoyamıyorsan bari bu nâfilede olsun, farzda olmasın.”

(Tirmizî, Cuma, 60)

Ümmü Seleme vâlidemiz anlatıyor:
Hz. Peygamber Eflah isimli küçük hizmetçimizi
(namaz kılarken) gördü. O, secdeye vardığında
(alnı toz olmasın diye toprağı) üflüyordu.

Resûlullah Efendimiz:

“Ey Eflah, yüzünü toprağa koy” buyurdu.
(Tirmizî, Salât, 163)

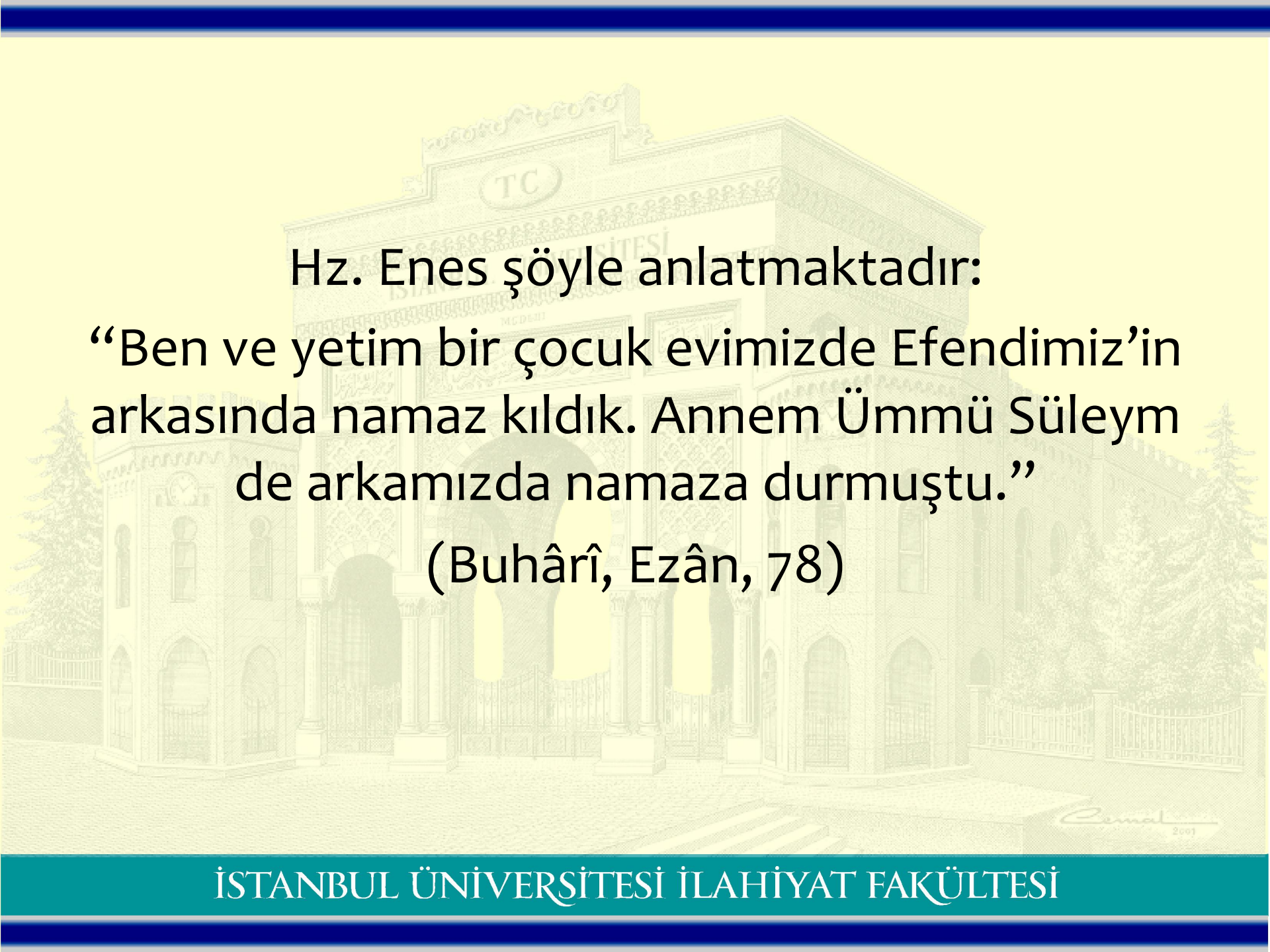
Câbir bin Semure şunları anlatmaktadır:

“Ben Resûlullâh ile birlikte öğle namazını kıldım. Sonra Efendimiz ailesinin yanına gitmek üzere çıktım. Ben de onunla beraber çıktım. Derken bazı çocuklar Resûlullah’ı karşıladılar. Peygamber Efendimiz onların yanaklarını birer birer sıvazlamaya başladı. Sıra bana gelince benim yanağımı da sıvazladı. Onun elinde hoş bir serinlik ve güzel bir koku hissettim. Sanki mübarek elini bir attâr sepetinden çıkarmıştı.”

(Müslim, Fedâil, 80)

İbn-i Abbâs (r.a.) şöyle anlatmaktadır:

“Resûlullah’ın hanımlarından teyzem Meymûne’nin evinde gecelemişim. O gece Efendimiz de onun yanındaydı. Allah Resûlü yatsı namazını kıldırdı. Sonra evine gelerek dört rekât daha kıldı. Bir müddet uyuduktan sonra kalktı ve beni kastederek «yavrucak uyumuş» dedi. Sonra kalktı. Ben de (kalktım namaz kılmak için) solunda durdum. Efendimiz ise beni sağ tarafına aldı. Beş rekât namaz kıldı. Sonra iki rekât daha kıldı. Sonra uyudu... daha sonra da sabah namazına çıktı.” (Bûhârî, İlim, 41)

Hz. Enes şöyle anlatmaktadır:
“Ben ve yetim bir çocuk evimizde Efendimiz’in
arkasında namaz kıldık. Annem Ümmü Süleym
de arkamızda namaza durmuştu.”

(Buhârî, Ezân, 78)

Ebû Katâde (r.a.) şöyle anlatıyor,
"Bir defasında Peygamberimiz (s.a.v), kızı
Zeynep (r.a)'den olan torunu Amame
kucuğında olduğu halde yanımıza geldi. O
şekilde namaza durdu. Rükûa varırken çocuğu
yere bırakıyor, kalktığı zaman da kaldırıyordu."
(Buhârî, Edeb, 18; Müslim, Mesâcid, 41-43)

"Resulullah bize sabah namazını kıldırmıştı.
Namazda iki kısa sûre okudu. Namaz bitince
Ebû Said el-Hudrî sordu:

*"Yâ Resulallah bugün daha önce yapmadığınız
bir şekilde namazı kısa kıldırdınız?.."*

Peygamberimiz şöyle açıkladı:

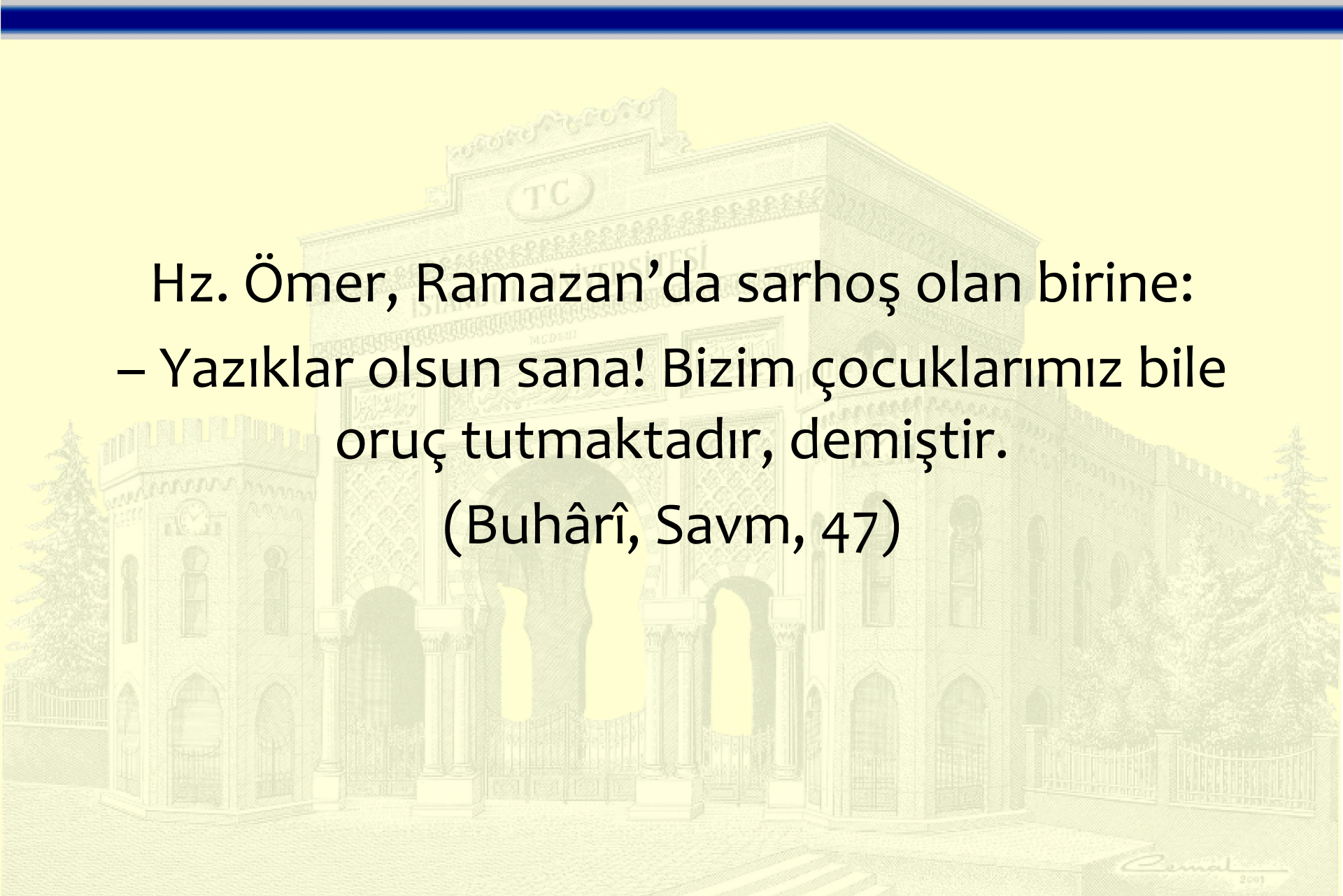
**"Geride kadınlar safındaki çocuk sesini
duymadın mı? Annesinin onunla ilgilenmesini
temin edeyim dedim."**

(Nesei, Kible, 35)

Hanım sahâbîlerden Rubeyyi' bint-i Muavviz
(r.a.) diyor ki:

“... Biz aşure orucu tutardık. Küçük çocuklarımıza da tuttururduk. Mescide gider çocuklara yünden oyuncaklar yapardık. Onlardan biri yiyecek için ağladığında bu oyuncacı ona verir ve iftar vaktine kadar beklemesini sağlardık.”

(Bûhârî, Savm, 47; Müslim, Siyam, 136)

Hz. Ömer, Ramazan'da sarhoş olan birine:
– Yazıklar olsun sana! Bizim çocuklarımız bile
oruç tutmaktadır, demiştir.
(Buhârî, Savm, 47)

“Büyüğün, küçüğün, güçsüzün ve kadının
cihadı hac ve umredir.”
(Nesâî, Hac, 4)

İbn-i Abbas'tan (r.a.) rivayet edildiğine göre, Resûlullah, Ravha mevkiinde bir kervana rastladı ve: **“Sizler kimlersiniz?”** dedi. Onlar: Biz Müslümanlarız, sen kimsin, diye sordular. Peygamberimiz: **“Ben Allah'ın resulüyüm”** dedi. İçlerinden bir kadın, küçük bir çocuğu Efendimiz'e doğru kaldırarak: Bu çocuğun haccı olur mu? diye sordu. Peygamberimiz: **“Evet, ayrıca sana da sevap vardır”** buyurdu.
(Müslim, Hac, 409)

Saîb bin Yezîd (r.a.) der ki:
“Yedi yaşımda iken bana veda haccında
Resûlullah ile beraber hac yaptırıldı.”
(İbn-i Hanbel, III, 449)

Bir kadın, kız çocuğu ile beraber Resûlullah'a gelmişti. Kızının kolunda kalın iki altın bilezik vardı. Resûlullah kadına: **“Bunun zekâtını veriyor musun?”** buyurdu. Kadın: Hayır, dedi. Resûlullah: **“Allah'ın kıyâmet gününde onların yerine sana ateşten iki bilezik takması hoşuna gider mi?”** deyince, kadın hemen onları çıkarıp infâk etmesi için Peygamberimiz'e uzattı ve:
Bunlar Allah Resûlü'ne aittir, dedi.
(Ebû Dâvûd, Zekât, 4)

Ebû Mes'ud el-Ensârî (r.a.) anlatıyor:

Bir adam Hz. Peygamber'e gelerek:

Falanca bize imamlık yaparken namazı çok uzattığı için bazen sabah namazına gitmek istemiyorum, dedi. Ben, Hz. Peygamber'i hiçbir konuşmasında o günkü kadar öfkeli görmedim. Şöyle buyurdu:

“Ey İnsanlar! İçinizde nefret ettiren kimseler var! Kim imamlık yaparsa, namazı kısa kıldırsın; zira arkasındaki cemaatin içerisinde yaşlı, çocuk, hasta ve iş güç sahibi olanlar vardır.”

(Müslim, Salât 182-185)

İnsan bildiği anladığı şeyin peşine düşer.

Karizmatik insan modelleri çevresindekilerce kolay anlaşılabilen ve anlamlandırılabilen insanlardır.

ÇOCUKLAR

GENÇLER

ENGELLİLER

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

ÇOCUKLAR

Oyun, başarıma

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Aile önemlidir.

Anne ve babanın namaz kılması onun için örneklik teşkil edecektir.

Kendisi gidemese de çocuk babasının ve annesinin camiye gittiğini bilmelidir.

7 yaşından itibaren ocuk camiye götürülmeye başlanmalıdır.

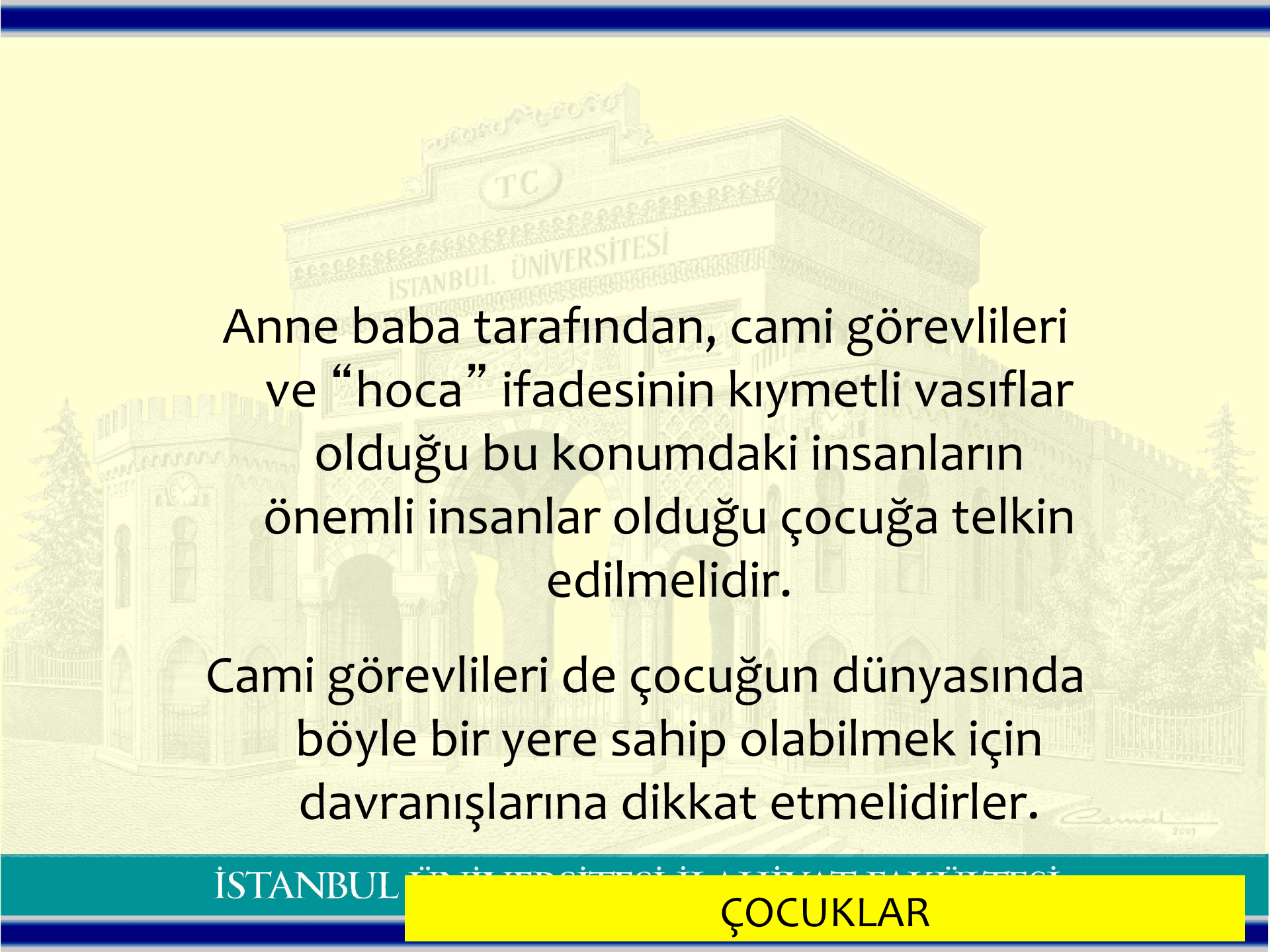
7 yaş öncesi ocuk istese dahi camiye gtrlmemeli camiye biraz daha büyümüş çocukların gidebileceği telkin edilerek camiye gidiş bir büyüme davranışı olarak tanıtılmalıdır.

7 yaşı ile başlayan süreçte 10 yaşına kadar çocuk camiye götürülmeli çevresini rahatsız etmediği takdirde yaptığı yanlışlar için uyarılmamalıdır.

Abdest için zorlanmamalıdır.

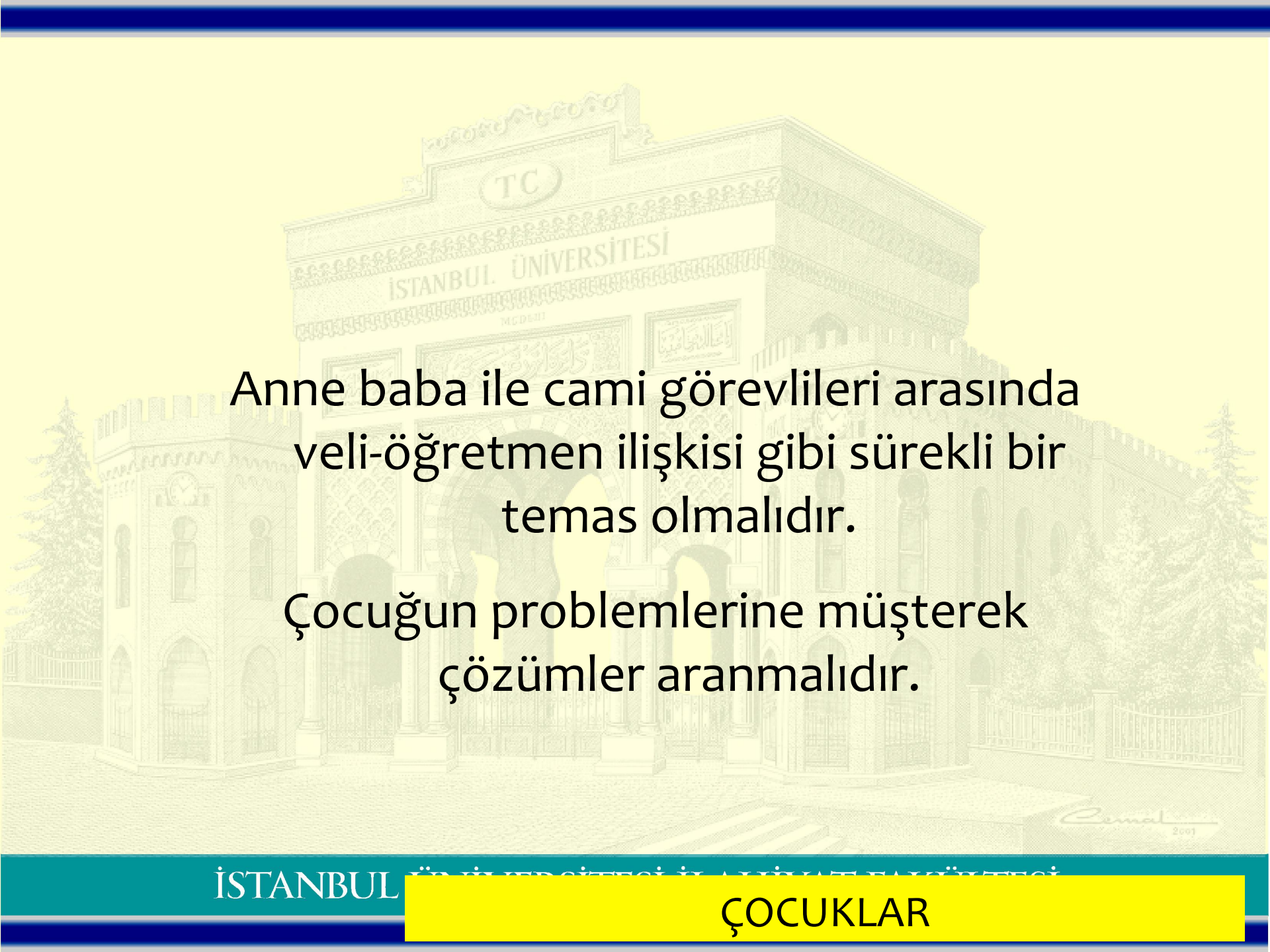

Camideki olumsuz davranışlarına kızmak yerine, olumlu davranışları ödüllendirilmelidir.

Anne baba tarafından, cami görevlileri ve “hoca” ifadesinin kıymetli vasıflar olduğu bu konumdaki insanların önemli insanlar olduğu çocuğa telkin edilmelidir.

Cami görevlileri de çocuğun dünyasında böyle bir yere sahip olabilmek için davranışlarına dikkat etmelidirler.

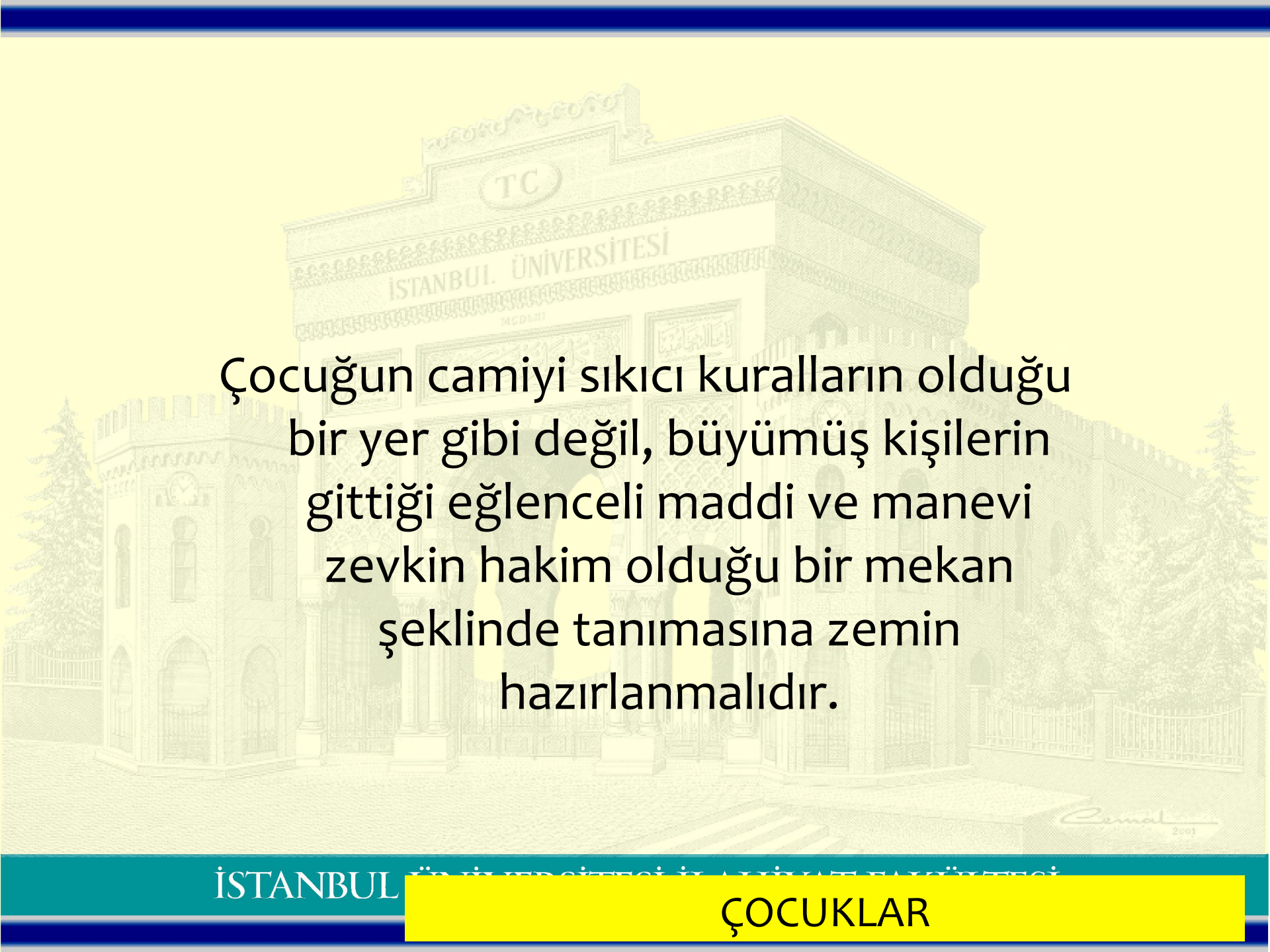
Anne baba ile cami görevlileri arasında
veli-öğretmen ilişkisi gibi sürekli bir
temas olmalıdır.

Çocuğun problemlerine müşterek
çözümler aranmalıdır.

Çocuğun hayatındaki en ciddi iş
oyundur.

Camide namaz kılma oyunu oynamalı.

Gerektiğinde istiyorsa, büyükler
nezaretinde mihrapda namaz
kılmasına, kürsüye çıkmasına,
minbere çıkmasına müsaade
edilmelidir.

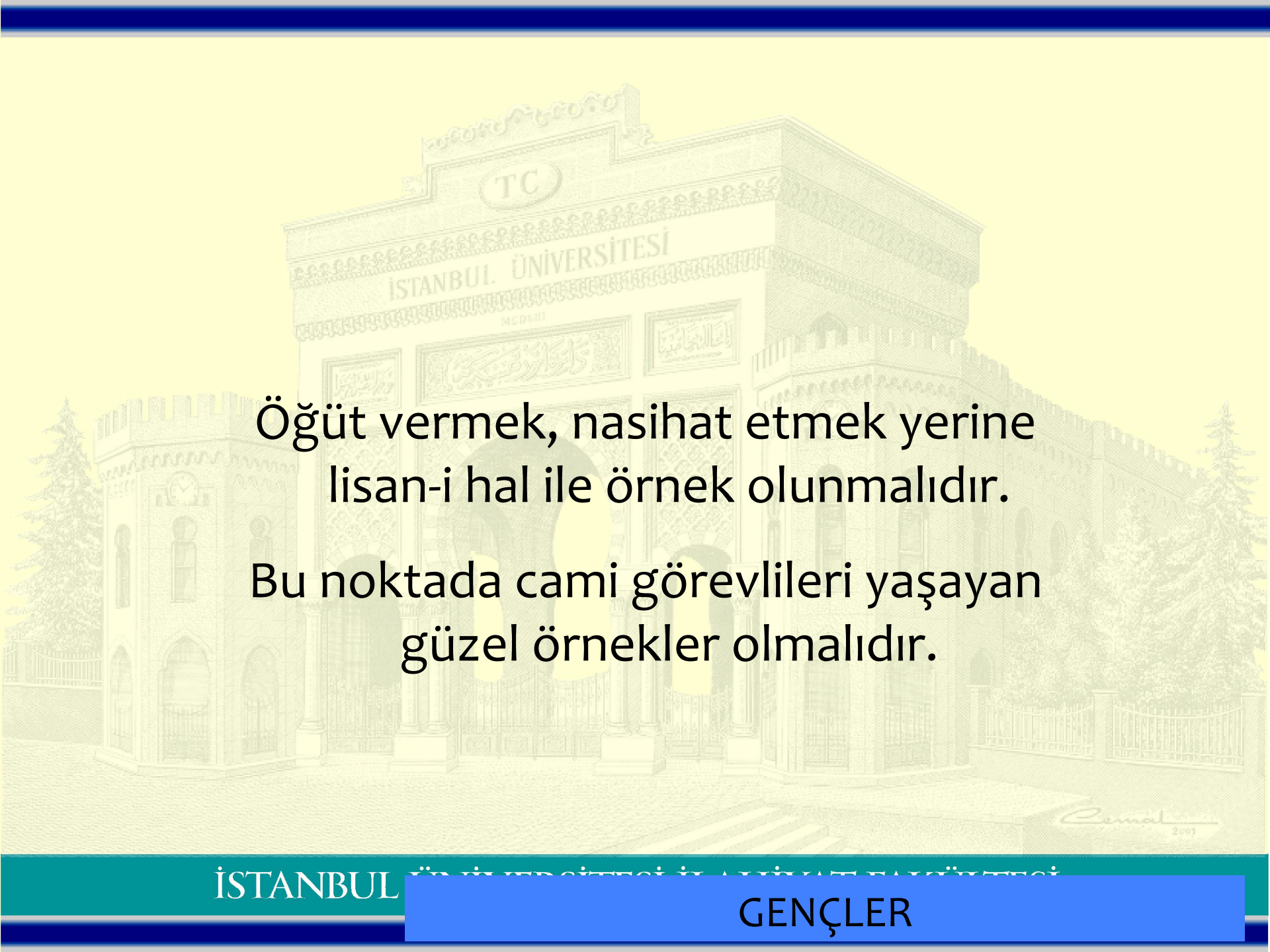
Çocuğun camiye sıkıcı kuralların olduğu bir yer gibi değil, büyümüş kişilerin gittiği eğlenceli maddi ve manevi zevkin hakim olduğu bir mekan şeklinde tanınmasına zemin hazırlanmalıdır.

Cemaat bilinçlendirilmelidir. Cemaatten gelen tepkiler hocanın çocukların davranışlarını onaylaması ve onarla yakınlık göstermesi ile azaltılabilir. Buna rağmen çocuklara kızan onları camiden çıkarmaya gayret eden kişiler bulunursa çocuklara bu konuda cesaretlendirici telkin verilmeli ve amcaların veya teyzelerin yaptığı davranışların yanlışlığına dikkat çekilmelidir.

GENÇLER

Örnek arayışı, ait olma,
kabul görme, sosyal statü

Öğüt vermek, nasihat etmek yerine
lisan-i hal ile örnek olunmalıdır.
Bu noktada cami görevlileri yaşayan
güzel örnekler olmalıdır.

Cami bünyesinde gençlik merkezleri
oluşturulmalıdır.

Bu merkezler gençlerin idare ve
kontrolünde olmalıdır.

Başlarında cami imamı veya müezzini
bulunmamalıdır.

Cami görevlileri sadece istendiğinde
rehberlik etmelidirler.

Gezi organizasyonları düzenlenmeli.

İSTANBUL

GENÇLER

Camiye beş vakit devam eden gençlere
ödüllendirme yapılmalı.

Camide düzenlenen bir merasimle
ödülleri takdim edilmeli.

Cami musikisi ve İslam sanatları
alanlarında kurslar düzenlenmelidir.

İSTANBUL

GENÇLER

Önemli gün ve gecelerde gençlere özel programlar tertip edilmelidir.

Kendi hazırladıkları programları camide sunma imkanı verilmeli.

Akşamları ay sohbetleri, Ramazan aylarında iftar yemekleri verilmelidir.

Gençlerle yapılan çalışmalarda özellikle onların ihtiyaı öncelikli olmalı sordukları sorular haricinde dini telkinde bulunulmamalıdır.

Yařayarak lisan-ı hal ile örneklik teşkil edilerek davranışlar öğretilmelidir.

Yaşlılar ve gençler arasında köprü
organizasyonlar düzenlenmeli.
Cami bu çalışmalar için merkez olmalı.

İSTANBUL

GENÇLER

Fakirler ve gençler arasında köprü
organizasyonlar gerçekleştirilmeli ve
cami bu noktada merkez olmalı.

Cemaatin bilinçlendirilmesi.

İSTANBUL

GENÇLER

Gençlerin yaptıkları hataların tatlı dil ile belirtilmesi.

Camiye gelmelerinden memnun ve mutlu olunduğu onları burada görmek istendiği mesajının verilmesi.

ENGELLİLER

Sosyalleşme, kendileri gibi dezavantajlı başka kişilerle tanışma, kabul görme

Fiziksel şartların uygun olması.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İZMİR İKTİSADİ VE İŞLETİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

ENGELLİLER

Engellilere yönelik kurslar
düzenlenmesi.

Engelli dernekleri ile irtibata geçerek
camide organizasyonlar yapılabilir.

Camide vakit geçirebilecekleri yerler
oluřturulması. (Lokal gibi)

İSTANBUL İNİVERSİTESİ İZMİR İNİVERSİTESİ

ENGELLİLER

Teşekkür ederim.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Cemal
2001